

Čís. 5243.

Beztrestnost pachatele při zpronevěře věci nezastupitelné (species). měl-li v době svémoci, jakož i po celou dobu závadného zásahu plnou jistotu, že bude moci svěřený statek včas in specie vrátiti — měl-li k okamžité volné dispozici částku postačující k uvolnění cizích losů do zástavy daných — a měl-li také již v době činu vážný úmysl tak učiniti.

(Rozh. ze dne 11. března 1935, Zm I 1198/34.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu trestního v Praze ze dne 12. října 1934, jímž byl obžalovaný B. V. podle § 259, čís. 2 tr. ř. zproštěn obžaloby pro zločin zpronevěry podle §§ 181, 182 tr. ř., zrušil napadený rozsudek jako zmatečný a uznal ve věci samé takto právem: Obžalovaný B. V. jest vinen, že si dne 19. března 1924 v P. přivlastnil 100 kusů celých státních stavebních losů serie čís. v ceně 53.000 Kč, které mu byly svěřeny jako odborovému radovi ministerstva veřejných prací z příčiny tohoto jeho veřejného úřadu, tudíž věci svěřené v hodnotě vyšší než 500 Kč i 10.000 Kč, čímž spáchal zločin zpronevěry podle §§ 181 a 182 tr. zák. Za to se odsuzuje podle § 182 tr. zák. atd.

Z d ů v o d ů :

Obžalovaný B. V. byl rozsudkem bývalého zemského trestního soudu v Praze ze dne 26. listopadu 1924, resp. rozsudkem nejvyššího jako zrušovacího soudu v Brně ze dne 10. června 1925 uznán vinným zločinem zpronevěry v úřadě podle §§ 181, 182 tr. zák. a odsouzen do těžkého žaláře na 7 měsíců zosířené a doplněné dvěma posty měsíčně, a to podmíněně se zkušební dobou 3 let. Usnesením krajského soudu trestního v Praze ze dne 24. června 1930 bylo uznáno, že se odsouzený ve zkušební době osvědčil, takže se má podle § 1, odst. 2 zák. čís. 562/1919 Sb. z. a n. za to, že nebyl odsouzen. K žádosti obžalovaného byla usnesením krajského soudu trestního v Praze ze dne 21. února 1934 povolena obnova trestního řízení ve prospěch obžalovaného a byl uvedený odsuzující rozsudek zrušen. Rozsudkem krajského soudu trestního v Praze ze dne 12. října 1934 byl pak obžalovaný B. V. podle § 259, čís. 2 tr. ř. osvobozen od nové obžaloby, podané na něho státním zastupitelstvím v Praze pro zločin zpronevěry podle §§ 181, 182 tr. zák., spáchaný tím, že dne 19. března 1924 na S. za sebou zadržel a přivlastnil si 100 kusů celých státních stavebních losů serie čís. v ceně 53.000 Kč, které mu byly svěřeny jako odborovému radovi ministerstva veřejných prací z příčiny toho jeho veřejného úřadu, tudíž věci svěřené v hodnotě vyšší než 500 Kč i 10.000 Kč.

Do tohoto osvobozujícího rozsudku ohlásilo a provedlo v předepsané lhůtě státní zastupitelství zmateční stížnost a uplatňuje důvody zmatečnosti podle čís. 5, 9a) § 281 tr. ř.

Nalézací soud vzal za zjištěno, že obžalovaný, jemuž byly následkem jeho úřední funkce jakožto předsedy akce pro rozprodej losů u ministerstva veřejných prací svěřeny stavební losy, a to zejména 100 kusů celých stavebních losů serie čís., uložil je osobně u »Všeobecné družstevní banky« v Praze na jméno A. M. jako podklad pro svůj nekrytý dluh. Na základě tohoto zjištění nabytí nalézací soud přesvědčení, že obžalovaný tímto složením losů v bance pro jiný účel, než ke kterému byly úředně stanoveny — a to za účelem jejich vydávání subskribentům —, osvojil si k losům právo, které přísluší toliko vlastníku, takže čin obžalovaného byl úkonem svémocným a vědomě protiprávním. V tomto zjištěném skutkovém ději neshledal nalézací soud skutkovou podstatu zločinu úřední zpronevěry, jelikož má za to, že obžalovaný mohl bezpečně počítati s tím, že bude moci kdykoliv svěřené losy odevzdati jejich určenému účelu a že bude moci tak učiniti pomocí prostředků (t. j. peněz a jiných majetkových hodnot) pohotově mu jsoucích.

Tento právní názor označuje zmateční stížnost veřejného žalobce s hlediska zmatku podle čís. 9a) § 281 tr. ř. právem za mylný. Zrušovací soud opětně již vyslovil, že ke zpronevěře přivlastněním si stačí, jestli pachatel svěřenou věcí, b y t ě p ř e c h o d n ě, n a l o ž i l z p ů s o b e m, příčím se danému příkazu a když si pachatel byl vědom materiální protiprávnosti svého jednání. S u b j e k t i v n í v i n a pak není vyloučena, měl-li pachatel pouhou nadějí nebo možností škodu nahraditi. Leč přes to může býti pachatelovo vědomí o protiprávnosti jednání rušeno a vyváženo, má-li pachatel již v době své moci rovnocennou a stejnorodou úhradu poruce, takže je kdykoliv s to, aby dostal svému závazku vůči osobě oprávněné ke svěřené věci a má-li také již v době činu úmysl tak učiniti. Ovšem nestačí, že stav jmění — na př. reality — umožňuje, pokud se týče zajišťuje takovou úhradu vůbec.

Tyto zásady byly ovšem vysloveny jen co do věcí zastupitelných, kde se neklade váha na species, nýbrž jen na genus, a proto nelze je aplikovat beze všeho na souzený případ, kde šlo o věci nezastupitelné, totiž o losy podle serie a čísla přesně označené, za něž rovnocenná a stejnorodá náhrada neexistuje. Losy poskytují nadějí na výhru, na niž má nárok právě onen držitel nebo majitel losu, označeného serií a číslem a při slosování taženého, a nelze proto peníze a jiný majetek, které měl obžalovaný podle rozsudku v rozhodné době k dispozici, pokládati za rovnocennou a stejnorodou náhradu.

V literatuře (viz zejména Altmann I., strana 501) je ovšem zastáván názor další, že i v takovýchto případech svěřených věcí nezastupitelných bylo by lze vyloučiti v § 181 tr. zák. předpokládaný úmysl, věc si přivlastniti, kdyby bylo prokázáno, že pachatel již v době své moci podle okolností případu měl plnou jistotu, že svěřený statek — věc nezastupitelnou — bude moci kdykoliv a včas individuálně zase vrátiti. Leč, i když se vychází z tohoto pro obžalovaného nejpříznivějšího předpokladu o beztrestnosti zpronevěry při naprosté jistotě v čase jeho vrácení svěřené věci in specie, nebylo by lze rozhodnouti v tomto případě

v jeho prospěch buďto zamítnutím zmateční stížnosti aneb alespoň jen zrušením věci k novému prozkoumání a rozhodnutí.

Podle zásad právě vytýčených bylo by třeba důkazu, že obžalovaný měl v době svémoci, jakož i nadále vždy po celou dobu závadného zásahu k okamžité volné dispozici částku postačující k uvolnění jednoho sta losů, složených jím na jméno A. M. jako podklad na jeho nekrytý účet. Obžalovaný se v tomto směru, totiž co se týče možnosti okamžité dispozice částkou postačující k uvolnění zastavených losů, dovolává předně hodnot uložených na spekulacním kontu »N.«, jež bylo podle tvrzení obžalovaného kryto cennými papíry v kursovní hodnotě 117.200 Kč, avšak bylo zatíženo pohledávkou banky 82.155 Kč, takže účet v den zatčení měl hodnotu 35.045 Kč. Leč nesejde na tom, zda hotovosti, pokud se týče cenné papíry — i cizozemské — na tomto kontě uložené měly v tom kterém okamžiku hodnotu takovou, že by postoupením jich bance mohl obžalovaný uvolnit oněch sto stavebních losů, vždyť nelze tu pominouti, že šlo přece o konto spekulacní a že při takovéto povaze bankovního konta obžalovaný nikdy nemohl počítati s úplnou jistotou s tím, že hodnoty na tomto kontě uložené postačí po celý v úvahu přicházející čas a v každém okamžiku k uvolnění losů na kontě »M.« — ano šlo o hodnoty podléhající kolísání, po případě, že v kursu tak klesnou, že již nepostačí ke zmíněnému účelu. Pokud pak jde o konto »M.«, třeba připomenouti, že podle písemných bankovních podmínek, obžalovanému známých, banka byla zásadně oprávněna, nedojde-li beze zvláštního vyzvání ihned dostatečné krytí od příkazatele při kontě nekrytém, krycí hodnoty beze soudního zakročení a bez jakékoliv předběžné výstrahy prodati. Že by tato podmínka závazným písemným prohlášením banky v tomto případě byla zrušena, obžalovaný sám netvrdí a netvrdí to ani ředitel K. Pouhé poukazy na odchylnou obvyklou praxi v takovýchto případech bankou zachovávanou a na sliby ředitelovy nevyklučují nebezpečí v tomto případě hrozící, že by cenné papíry — v tomto případě svěřené losy — mohly býti prodány ihned způsobem v písemných podmínkách banky uvedeným. Z úvah právě uvedených vysvítá ve dvojím směru závadnost jednání obžalovaného s hlediska § 181 tr. z.; neměl plné jistoty ani o tom, zda bude vůbec moci s losy kdykoliv volně disponovati, ani o postačitelnosti prostředků k takové dispozici a vydával takto majitele v nebezpečí ztráty svěřených losů.

Leč kromě toho nelze pominouti ještě další pro poškození věci důležitou okolnost: Jak již v úvodu tohoto nálezu naznačeno, mohl by se státi obžalovaný beztrestným, měl-li po celou dobu závadného zásahu plnou jistotu, že bude moci svěřený statek včas in specie vrátiti; avšak přichází k tomu jako další a samozřejmý předpoklad po stránce subjektivní, že také měl vážný úmysl tak učiniti, a to již v době činu. V případě, o němž jde, nechal však obžalovaný, jak vysvítá z rozsudku, a což sám nepopírá, losy v zástavě banky skoro 7 měsíců až do svého zatčení, kdy byly dobrovolně bankou vráceny, tedy i po dobu srpnového tahu přes to, že si musil býti vědom, že obzvláště v případě výhry některého losu mohly by nastati závažné komplikace v příčině výplaty výhry v neprospěch státu. Neměl tedy obžalovaný ani dosti dobré vůle a vážně ani nezamýšlel zaměnit losy u banky za jiné krycí hodnoty. Za tohoto stavu

věci bylo odůvodněné zmateční stížnosti státního zastupitelství již s hlediska důvodu zmatečnosti čís. 9 a) § 281 tr. ř. vyhověti a nebylo dále překážky, aby nejvyšší soud jako soud zrušovací ihned nerozhodl podle § 288, odst. 2, čís. 3 tr. ř. ve věci samé.

Čís. 5244.

Porušení práva zaručeného obžalovanému ustanovením § 314, odst. 2 tr. ř., že po skončení průvodního řízení může ústně přednésti svoji obhajobu, není ohroženo sankcí zmatečnosti a proto není zmatkem podle § 384, čís. 5 tr. ř.

Za zločin vraždy podle § 278 tr. z. nelze uložit vedlejší trest ztráty volebního práva do obcí.

(Rozh. ze dne 11. března 1935, Zm IV 665/34.)

Nejvyšší soud v trestní věci proti P. L. a spol., obžalovaným ze zločinu vraždy a j., zmateční stížnosti obžalovaných částečně odmítl, částečně zamítl, z úřední povinnosti však z důvodu zmatku podle § 385, čís. 2 tr. ř. zrušil rozsudek porotního soudu ve výroku o ztrátě volebního práva do obcí a tento vedlejší trest pomínil.

Z d ů v o d ů :

Důvod zmatku podle § 384, čís. 5 tr. ř. byl uplatňován námitkou, že obžalovaní po skončeném průvodním řízení neměli možnost pronést svoji obhajobu, neboť prý ani jim nebyla položena otázka, zda se chtějí ujati slova na svoji obhajobu, či nikoliv. Touto námitkou nebyl však prokázán shora uvedený důvod zmatku; neboť tento důvod zmatku vyskytuje se pouze, dopustil-li se soud takové nepravidelnosti, nebo opomenutí, které jsou zákonem zakázány pod následkem zmatečnosti. Ani zmateční stížnost netvrdí, že by tu byl porušen takový zákaz, ani to nelze ze spisů zjistiti. Především ani v § 314 tr. ř. ani v § 12 por. nov. není uvedena sankce zmatečnosti. Jinak z obsahu zápisu o hlavním líčení plyne, že strany prohlásily, že nežadají doplnění průvodního řízení a že obžalovaní po obhajovací řeči svého obhájce neučinili dalších přednesů, což znamená, že se toho vzdali.

Nejvyšší soud, přezkoumávaje tuto trestní věc, se přesvědčil, že rozsudek prvního soudu je dotčen zmatkem podle § 385, čís. 2 tr. ř., pokud byl obžalovaným uložen trest ztráty volebního práva do obcí. Tento vedlejší trest byl v tomto případě podle zákona nepřipustný. Podle bodu 4 § 3 zák. z 31. ledna 1919, čís. 75 Sb. z. a n. ve znění zákonů čís. 163/1920 a 253/1922 Sb. z. a n. může býti ztráta práva volebního do obcí vyslovena pouze tam, kde podle platných ustanovení nastává ztráta tohoto práva. Podle trestního práva na Slovensku a Podkarp. Rusi platného (§ 56 tr. z.) nastávala tato ztráta v případě odsouzení ku ztrátě práv politických, která však mohla býti vyslovena pouze v případech, v nichž zákon výslovně tak stanoví. Zákonem čís. 75/1919 nebyla mož-